

ZVÍŘECÍ KOSTI Z ARCHEOLOGICKÝCH OBJEKTŮ JORDANOVSKÉ KULTURY V PRAZE-ĎÁBLICÍCH

René Kyselý

MATERIÁL

Zvířecí kosti pocházející z objektů archeologického výzkumu v lokalitě K Letňanům (katastr Praha-Ďáblice, výzkum Muzea hl. m. Prahy, M. Kostka 2004) zařazené do této analýzy (přehled objektů viz *tab. 1*) mohou být potenciálně všechny časně eneolitického stáří. Ale jen u objektů 3, 11, 12 a u spodní části objektu 2 (hliník – vrstva hl. 20 cm až dno) považujeme datování obsahu (včetně kostí) za spolehlivě mladojordanovské (viz *Dobeš – Kostka – Stolz 2007*; datování obsahu uvedeno v *tab. 1 a 2*).

Zkoumaný materiál je relativně dobře zachován, nicméně kosti jsou fragmentované, jak je běžné u osteologického materiálu reprezentujícího jídelní odpad (výjimku tvoří část skeletu zajíce, viz níže). U některých je na povrchu kosti patrná činnost kořínků rostlin a eroze, vcelku je materiál světle pískové barvy. Celkem 16 fragmentů je opáleno nebo spáleno (3 v objektu 3; 6 v objektu 11; 7 v objektu 12), včetně spáleného falangu velkého divokého bovida (z obj. 11) a opáleného zubu zajíce (z obj. 3), doka-

Tab. 1. Praha-Ďáblice, K Letňanům. Kvantifikace zoologických druhů dle počtu fragmentů (NISP)

		datování:						TOTAL	
		améla m. endonevská + starší KVP	m.l. jordanovská			neudatováno			
objekt:		2 (vr. 0 20 cm)	2 (vr. 20 cm dno)	3	11	12	4	6	
domácí savci	<i>Bos primigenius</i> f. <i>taurus</i>	9	16	5	6	4			42
	<i>Capra hircus</i>		1		1				2
	<i>Ovis aries</i>			3	2				5
	cf. <i>Ovis aries</i>			1					1
	<i>Ovis/Capra</i>	1		9	8	5	1		24
	<i>Sus scrofa</i> f. <i>domesitica</i>	2			5	3	1		11
<i>Canis lupus familiaris</i>		1		1					2
divocí savci	<i>Bos primigenius</i>		4				2		6
	cf. <i>Bos primigenius</i>		1						1
	<i>Bos primigenius/Bison bonasus</i>		1		1				2
	<i>Cervus elaphus</i>	2	2		6				10
	<i>Capreolus capreolus</i>				1		1		2
	<i>Lepus europaeus</i>			13	9	3	1*		26
	<i>Cricetus cricetus</i>						1		1
	cf. <i>Cricetus cricetus</i>						1		1
domácí/ divocí savci	<i>Equus</i> sp.				1				1
	large bovine	2	4	4	2	2			14
	<i>Dus primigenius</i> f. ?	1				3			4
	<i>Bos/Cervus</i>	3							3
	<i>Sus scrofa</i> f. ?	1	1	3	5	7			21
neurčení savci	Large mammal (<i>Cervus-Bos</i> size)	21	21	3	1	12			61
	<i>Sus scrofa/Cervus</i> size group		3			3			6
	Small ruminant			6	3				9
	Medium mammal (<i>Canis-Ovis-Sus</i> size)	1		15	20	24			60
	Small mammal (<i>Lepus</i> size)			3	1	3			7
	Undetermined mammal	48	62	31	57	20	3	1	222
ptáci	<i>Tetrao tetrix</i>				5				5
	cf. <i>Tetrao tetrix</i>				2				2
	<i>Avus</i>				1				1
ryby	<i>Foxo lucius</i>				1				1
	<i>Bivalvia</i>			1					1
TOTAL		94	119	97	143	93	7	1	554

* část skeletu zajíce (viz text) započítána jako jeden nález

zující souvislost nálezu zajíce s lidskou aktivitou. Okus (zřejmě psem) byl zaznamenán na čtyřech fragmentech (v obj. 3 a 11), k tomu je třeba přičíst talus domácího prasete okousaný hlodavcem (v obj. 12) a tibií zajíce snad okousanou jinou drobnou šelmou (kočkou divokou?) v obj. 11. Celkem bylo nalezeno osm fragmentů se zářezy nebo potenciálními zářezy, a to u kostí domácích zvířat (tur, prase) i zvířat divokých (pratur). Lokace a charakter zářezů vesměs ukazují na členění těla ostrými nástroji, patrně sílexy, v kloubech.

KVANTIFIKACE A BIOLOGICKÁ POZOROVÁNÍ

Kvantifikace byla provedena dle počtu nálezů/fragmentů (NISP; evidentně k sobě patřící fragmenty, např. slepitelné, byly započítány jako jedna položka; *tab. 1*), dle hmotnosti (*tab. 2*) a minimálního počtu jedinců (MNI; viz text).

Dobře jsou zastoupeni savci domácí i divocí. Dle NISP je jejich poměr 3 : 2, dle hmotnosti asi 4 : 1 (na základě dat v *tab. 1* a 2). Přehled domácích a divokých savců znázorňují *tab. 1* a 2. Soubor tvořený převážně kostmi savců doplňují nepočtené kosti ptáků, determinované jako tetřivky, jeden obratel štiky a kroužek z lastury mlže (viz artefakty).

Druhově je dle NISP nejvíce zastoupen tur (častěji domácí než divoký), pak stejným dílem prase (většinou nerozlišena forma) a ovce/koza. Stejně pořadí získáme, srovnáme-li hmotnosti (s tím, že tur je zastoupen nápadně více než ostatní taxony). Doložena je jak ovce, tak koza.

Tur: Velká část materiálu je nerozlišena na domácí či divokou formu, převažuje domácí. Přítomny jsou různé anatomické části různých starých jedinců (MNI = 5), s tím, že dospělí (případně subadultní) jedinci nápadně převažují. Přítomny jsou různé velikostní kategorie, včetně poměrně malých jedinců (např. metakarpus s proximálními rozměry 56,6×32,2 mm, dle morfologie přiřazen samici).

Ovce/koza: Jsou zastoupeny hlavně čelistmi a zuby (*tab. 3*). Kostí patří několika různě starým jedincům (dle čelistí juvenilní až adultní věk; MNI = 5). Kostí kozy byly nalezeny v objektu 2 (samíčí rohový výběžek typického šavlovitého tvaru, GL = ca. 232 mm, báze 35,2×24,6 mm) a 11 (mandibula se zuby; stáří 2–3 roky). Bezpečně determinované kosti ovce (mandibuly a zuby) pocházejí z objektů 3

Tab. 2. Praha-Ďáblice, K Letňanům. Kvantifikace zoologických druhů dle hmotnosti nálezů (zaokrouhлено na celé gramy)

		dětovými:		ml (rostarovaná)				nedětovými		TOTAL
		objekt:	2 (vr. 0-20 cm)	3 (vr. 20 cm-důl)	3	11	12	4	6	
domácí savci	<i>Bos primigenius f. taurus</i>	tur domácí	42	506	577	524	205			1854
	<i>Sus scrofa f. domestica</i>	prase domácí	9			161	50	76		296
	<i>Capra hircus</i>	koza		53		17				70
	<i>Ovis aries</i>	ovce			95	43				138
	cf. <i>Ovis aries</i>	?ovce			8					8
	<i>Ovis/Capra</i>	ovce/koza	3		62	25	23	1		113
	<i>Canis lupus f. familiaris</i>	pes		3		5				8
divocí savci	<i>Bos primigenius</i>	pratur		459			358			817
	cf. <i>Bos primigenius</i>	?pratur		11						11
	<i>Bos primigenius/Bison bonasus</i>	pratur/zubr		123		34				157
	<i>Cervus elaphus</i>	jeleň evropský	11	26		116				153
	<i>Capreolus capreolus</i>	srnec obecný				4		1		5
	<i>Lepus europaeus</i>	zajíc polní			19	20	5	65		108
	<i>Cricetus cricetus</i>	křeček polní						1		1
	cf. <i>Cricetus cricetus</i>	?křeček polní						1		1
domácí divocí savci	<i>Equus sp.</i>	kůň				58				58
	large bovine	velký tur (pratur/zubr/vůl)	83	123	152	36	111			505
	<i>Bos primigenius f.?</i>	domácí tur/pratur	104				186			303
	<i>Bos/Cervus</i>	tur/jeleň	27							27
	<i>Sus scrofa f.?</i>	prase	1	2	14	101	102			220
neurčení savci	Large mammal (<i>Cervus-Bos size</i>)	velký savec (velikost jelena-tura)	122	212	32	10	187			563
	<i>Sus scrofa/Cervus size group</i>	neurčený - velikost divočáka/jelena		14			23			37
	Small ruminant	malý přečivýkovec			27	19				46
	Medium mammal (<i>Canis-Ovis-Sus size</i>)	středně velký savec (velikost pes-ovce-prasete)	1		25	35	44			105
	Small mammal (<i>Lepus size</i>)	malý savec (velikost zajíce)			3	1	9			12
	Undetermined mammal	neurčený savec	34	49	17	67	19	1	1	188
ptáci	<i>Tetrao tetrix</i>	tetřivka obecná				3				3
	cf. <i>Tetrao tetrix</i>	?tetřivka obecná				1				1
	<i>Avis</i>	neurčený pták				2				2
ryby	<i>Foxo lucina</i>	štika obecná				1				1
	<i>Uvalvis</i>	mlž			1					1
TOTAL			430	1501	1031	1263	1338	143	1	5811

Tab. 3. Praha-Ďáblice, K Letňanům. Mladojordanovské kontexty (spodní část objektu 2 a objekty 3, 11 a 12): Kvantifikace anatomických částí dle počtu fragmentů (NISP)

	domácí savci								divocí savci								domácí/divocí savci				naulčené savci					ptáci		ryba	mlž	TOTAL		
	Bos armenicus/faurus	Capra hircus	Ovis aries	cf. Ovis aries	Ovis/Capra	Sus scrofa f. domestica	Canis lupus familiaris	Bos primigenius	cf. Bos primigenius	Bos primigenius/Bison bonasus	Cervus elaphus	Capreolus capreolus	Lepus eurostaeus	Croceolus oribelus	cf. Croceolus oribelus	Equus sp.	Bos primigenius f.?	large bovine	Sus scrofa f.?	Large mammal (Cervus-Bos size)	Sus scrofa/Cervus size group	Small ruminant	Medium mammal (Canis-Ovis-Sus size)	Small mammal (Lesser size)	Undetermined mammal	Lyrurus tetrix	cf. Lyrurus tetrix	Avis	Esoc ucus		Bivalvia	
Calva																																4
Maxilla + dens						1						3					1															4
Praemaxilla + dens												1																				1
Nasale																			1													1
Neurocranium																									1							2
Parietale																		2														2
Occipitale	1							1									1															2
Temporale																	1															1
Basipterioid																							1									1
Mandibula					1		1					1								1												4
Mandibula + dens		1	4			2						1						1														9
Processus coracialis		1																														1
Antler										4																						4
Molar	6																															6
Molar/prae-molar																	1															1
Incisivus inf.												1		1																		2
Caninus inf.																			1													1
Molar 1/2 inf.					1																											1
Molar 3 inf. decid.			1																													1
Caninus sup.						1																										1
Molar sup.					3												1															4
Molar 3 sup.					1																											1
Molar 1/2 sup.					2																											2
Molar 3 sup. decid.					1																											1
Vertebra																				2			2								1	5
Atlas						1														2			2									3
Axis	1																															1
Vertebra cervicalis							1														1											2
Vertebra thoracica	1																			1	1											3
Vertebra lumbalis	1				4							3										2		1								11
Sacrum	1																															1
Vertebra caudalis																																1
Costa					1															2			3									24
Scapula	3				1							1							4		2	1	1									13
Coracoideum																																1
Humerus	1				1		1				2	1							2		1	1	1			1					14	
Radius	1				2	1					2								3									2				11
Ulna					2		1										1	1									2					7
Carpale																																1
Carpale radiale	1				1																											2
Metacarpus	1						1				1																					5
Metacarpus 5											1																					1
Pelvis with acetabulum					1																											1
Ilium with acetabulum	1																															1
Pubis																																1
Femur	2				1		1	1			1				1		1									1					11	
Tibia				1	1						2						1										2					7
Fibula																																1
Calcaneus	2						1				2																					5
Talus					1						1																					2
Metatarsus	3										2	2																				7
Metatarsus 5											1																					1
Metapodium											1	1										1	1									4
Phalanx I	4															1	1	1														7
Phalanx II	3									1																						4
undetermined																			20	2	33	5	169								1	236
TOTAL	33	2	5	1	22	8	2	6	1	2	8	1	25	1	1	1	3	12	20	3/	6	9	59	7	170	5	2	2	1	1	453	

Obr. 1. Praha-Ďáblice, K Letňanům. Ovce domácí, *Ovis aries*, mandíbula dextra, norma lateralis; patologie – píštěl otevřená z laterální strany do dutiny čelisti v úrovni moláru 1 (lze vidět kořeny stoliček). 1 dílek měřítka = 1 cm

a 11. Mandibuly ovce staré 4–6 let z objektu 3 jsou patologické: obsahují zánětlivá ložiska na úrovni moláru 1 (plně vyvinuto na pravé straně, kde se absces v dutině čelisti otvírá píštělí na vnější – laterální – stranu; obr. 1). Zajímavé je, že na obou čelistech téhož jedince jsou patologie lokalizované symetricky. Zjištěny byly jen samice (1× pánev a 1× rohový výběžek).

Prase: Velká část materiálu je nerozlišena na domácí či divokou formu, spolehlivě je doložena jen forma domácí. Přítomny jsou různé anatomické části různých starých jedinců (celkové MNI = 5), s tím, že nedospělí nápadně převažují.

Pes: Jednu ze dvou kostí psa představuje maxilla velmi mladého štěněte (asi ještě bez prořezaného prvního moláru).

Jelen: Převažují fragmenty parohu (viz tab. 3, přítomny v obj. 2 a 11), přítomen je i velmi juvenilní kolouch (metatarsus v obj. 11).

Zajíc: Zaječí kosti jsou nápadně vysoce zastoupeny (a to i v případě, že vyloučíme kostru z obj. 4); jsou přítomny v objektech 3, 4, 11 a 12, zastoupeny různé anatomické části (tab. 3); celkem byli rozpoznáni minimálně 3 jedinci. Jeden z nich, nález téměř ze dna objektu 4 (vrstva 100–120 cm), představuje asi 1/3 skeletu; nalezeny byly mandibuly a maxilla se zuby, fragmenty dlouhých kostí (20×), obratle (7×), žebra (7×), phalany (6×), sternum a další krátké kosti. Přítomnost zajíců by mohla naznačovat souvislost nedatovaného objektu 4 s mladojordanovskými objekty, jako spolehlivý důkaz to ale brát nelze.

Kosti tetřívka (*Tetrao tetrax*) nalezené všechny v jediném kontextu (objekt 11 – východní část, vrstva 20–40 cm) pocházejí minimálně ze dvou jedinců různé velikosti a přítomny jsou různé anatomické části (tab. 3). Tetřívka je obyvatel různých lesních či křovinatých biotopů. Vyžaduje vlhké až zamokřené prostředí s hojným podrostem, zejména bobulonosným (Hudec – Štátný et al. 2005). Nálezy indikují toto prostředí v dosahu popisovaného naleziště.

Velikost štiky (*Esox lucius*) byla odhadnuta na 60 cm, musí proto pocházet z většího toku (dle prostorových souvislostí nejspíše z nedaleké Vltavy).

Ojedinelé fragmenty kostí křečka mohou vzhledem k jeho hrabavé aktivitě představovat kontaminaci.

ARTEFAKTY

Všechny nalezené artefakty pocházejí ze spolehlivě mladojordanovských kontextů. Zajímavé jsou po celé ploše ohlazené tyčinkovité předměty z metapodií menších savců. Přehled artefaktů včetně zooloogické a anatomické determinace viz obr. 2.

Obr. 2. Praha-Ďáblice, K Letňanům. Artefakty.
1 dílek měřítka = 1 cm.

A: Obj. 3, vr. 20–40 cm: kroužek z lastury neurčeného mlže (*Bivalvia*), max. průměr 12,4 mm. **B:** Obj. 3, vr. 20–40 cm: šídlo, původně zřejmě s očkem (viz šipka), d. 95,5 mm; *Sus scrofa* f.? – fibula. **C:** Obj. 11, vr. 40–60 cm: šídlo, d. 79,9 mm; malý přežvýkavec – metapodium. **D:** Obj. 11, vr. 20–40 cm: prox. konec (šipka) zahluzený (po odřezání??); *Cervus elaphus* – paroh. **E:** Obj. 12, vr. 40–60 cm: tyčinkovitý předmět na koncích otevřený, ohlazen po celé ploše a koncích, d. 46,5 mm; středně velký savec (*Canis familiaris*?) – metapodium (*laterale*?). **F:** Obj. 12, vr. 60–80 cm: tyčinkovitý předmět, ohlazen po celé ploše a koncích, d. 41,3 mm; *Lepus europaeus* – metacarpus 5. **G:** Obj. 12, vr. 60–80: na jednom konci provrtaná dírka, asi přívěsek, d. 47,1 mm; *Sus scrofa* f.? – caninus inf.

LITERATURA

- Dobeš, M. – Kostka, M. – Stolz, D. 2007: Sídliště kultur jordanovské a nálevkovitých pohárů v Praze-Ďáblicích, Archeologie ve středních Čechách 11, 79–124.
- Hudec, K. – Štátný, K. et al. 2005: Fauna ČR. Ptáci 2/I. Praha.

DIE TIERKNOCHEN AUS DEN OBJEKTEN DER JORDANÓW-KULTUR VON DER UNTERSUCHUNG IN PRAG-ĎÁBLICE

Im Komplex der Tierknochen aus den Objekten der Jordanów-Kultur aus Prag-Ďáblice sind sowohl Haustiere, wie Rind, Ziege, Schaf, Schwein, Hund als auch die Wildtiere, wie Auerochse, Hirsch, Rehbock, Hase, Hamster vertreten. Der einzelne Knochen eines Pferdes (phalanx I) konnte leider nicht zur Wild- oder Hausform zugeordnet werden. Nach der Anzahl der Fragmente (MIZ) treten Haustiere (60 %) etwas häufiger auf. Es kommen ebenfalls Vogelknochen (Birkhahn) und Fischwirbel (Hecht, Körperlänge zirka 60 cm) vor.

Interessant ist eine auffallend hohe Zahl von Hasen (nach der MIZ), der allerdings mit seinem Gewicht im Komplex weniger bedeutend ist. Im Objekt 4 (Schicht 100–120 cm) stellt das unvollständige Hasenskelett (zirka 1/3) einen fast vereinzelt osteologischen Fund dar.

Wenngleich der Gesamtkomplex den Charakter von Speiseresten (Fragmentierung, Schnitt-, Brand-, Nagespuren) hat, befinden sich darunter auch sieben Artefakte. Es handelt sich um interessante Funde, wie geglättete stäbchenförmige Gegenstände (Material: Metacarpus eines Hasen, Metapodium vermutlich eines Hundes), einen durchbohrten Anhänger aus dem Eckzahn eines Schweins und ein kleiner Ring aus einer Muschel.

RENÉ KYSELÝ

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, PRAHA, V. V. I., LETENSKÁ 4, 118 00 PRAHA 1